

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ / ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Κυριακή 1 Απριλίου 2012

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

- α) Σχολ. Βιβλίο, σ. 38-39. Μετά την υπογραφή της συνθήκης ειρήνης της Κιουτάχειας «ο ρωσικός στόλος εγκατέλειψε το Βόσπορο ... πολεμικών σκαφών της στο Αιγαίο». (Μπορεί να συμπληρωθεί ότι πάντως αυτή η προνομιακή θέση της Ρωσίας θα ανατρεπόταν αργότερα με τη σύμβαση των Στενών.)
- β) Σχολ. Βιβλίο, σ. 144, «στις αρχές Ιουνίου 1947... Ανατολικής Ευρώπης.
- γ) Σχολ. Βιβλίο, σ.117. «Ο Πρόεδρος Φραγκλίνος Ρούσβελτ... διεθνή ζωή».

ΘΕΜΑ Α2.1

1. α
2. –
3. δ
4. στ
5. β
6. γ
7. ζ
8. ε
9. –

Περισσεύουν τα 2 και 9.

ΘΕΜΑ Α2.2

- α. ΣΩΣΤΟ
- β. ΛΑΘΟΣ
- γ. ΛΑΘΟΣ
- δ. ΣΩΣΤΟ
- ε. ΣΩΣΤΟ
- στ. ΣΩΣΤΟ

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό βιβλίο, σ. 60: «Εκσυγχρονισμός αυτή την εποχή σήμαινε κυρίως ... αδιέξοδη και πολυέξοδη εθνική πολιτική.»

ΘΕΜΑ Β2

Σχολικό βιβλίο, σ. 164-165, το ομώνυμο κεφάλαιο: «το Κυπριακό μετά την τουρκική εισβολή», ως εισαγωγή στην απάντηση μπορεί να χρησιμοποιηθούν λίγες προηγούμενες σειρές: «στις 15 Ιουλίου 1974... Κυπρίους». (σ. 164)

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α)

Οι βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης και οι ΗΠΑ αποτελούσαν κατά τον 19^ο αιώνα το κέντρο ενός παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Το σύστημα αυτό ήταν μοναδικό, αλλά και ευαίσθητο και εύθραυστο: βασιζόταν στη συνεχή αύξηση του πληθυσμού της Ευρώπης (ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 50% περίπου μεταξύ του 1850 και του 1900, από 266 σε 400 εκατομμύρια), στην ελεύθερη μετανάστευση ανθρώπινου δυναμικού και κεφαλαίων έξω από την Ευρώπη, στην εκλεκτική ανάπτυξη της βιομηχανίας σε περιοχές του κόσμου, στην ανάπτυξη των συγκοινωνιών και των επικοινωνιών, καθώς και του ασφαλιστικού και τραπεζικού συστήματος, και στην αύξηση του διεθνούς εμπορίου.

Οι Serge Bernstein και Pierre Milza αναφέρουν ότι η βιομηχανική επανάσταση και η οικονομική ανέλιξη που ακολούθησε επηρέασαν το οικονομικό στερέωμα και συνέβαλαν στο μετασχηματισμό των κοινωνιών, καθώς μετέβαλαν το συσχετισμό των δυνάμεων των κοινωνικών παραγόντων. Ο Hobsbawm με τη σειρά του επισημαίνει ότι το νέο σύστημα εξυπηρετούσε ιδιαίτερα τους πλούσιους, οι οποίοι εκμεταλλεύονταν την εργατική τάξη κρατώντας τα εισοδήματά τους σε χαμηλό επίπεδο. Αυτοί χρηματοδοτούσαν βιομηχανικές επενδύσεις με τα κέρδη τους και απολάμβαναν μια προκλητικά άνετη ζωή τους. Η κατάσταση αυτή προκαλούσε δυσαρέσκεια τόσο στην εργατική τάξη όσο και στους μικροαστούς, που απειλούνταν με οικονομικό μαρasmus. Έτσι, σιγά - σιγά άρχισαν να οργανώνονται τα μαζικά κινήματα.

Επιπλέον, κατά τους Serge Bernstein και Pierre Milza οξύνθηκαν οι ανομοιότητες ανάμεσα στη βιομηχανικά αναπτυγμένη Δύση αφενός και αφετέρου στις ανατολικές και νότιες ζώνες, όπου κυριαρχούσε η ενασχόληση

με τη γεωργία. Η ευρωπαϊκή ήπειρος λοιπόν μοιράστηκε σε «Ευρώπη του κάρου» και Ευρώπη της «ατμομηχανής».

β)

Το οικονομικό άλμα της Αγγλίας υποχρέωσε και τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες να στραφούν προς την ίδια αναπτυξιακή κατεύθυνση, επειδή τα βιομηχανικά προϊόντα απειλούσαν με ολοσχέρη καταστροφή τις παλαιές βιοτεχνίες των ηπειρωτικών χωρών της Ευρώπης. Η εκβιομηχάνιση της παραγωγής όμως στην ηπειρωτική Ευρώπη, όπως και στον υπόλοιπο κόσμο, καθυστέρησε για διάφορους λόγους, κυρίως επειδή δεν υπήρχαν εκεί οι παράγοντες και οι συνθήκες που είχαν αναπτυχθεί στην Αγγλία. Επιπλέον, σε αντίθεση προς την Αγγλία, την εκβιομηχάνιση στην Ευρώπη ανέλαβαν και προώθησαν οι κυβερνήσεις με παρεμβάσεις που δεν επέτρεπαν την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς. Έτσι, σύμφωνα με τους Serge Berstein και Pierre Milza, στα μέσα του 19^{ου} αιώνα η εκβιομηχάνιση της Ευρώπης συντελέστηκε σε διαφορετικές φάσεις και ήταν περιορισμένη. Περιλάμβανε τη Μεγάλη Βρετανία, τη βόρεια και ανατολική Γαλλία, περιοχές της κεντρικής και νοτιοανατολικής Γαλλίας, το Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες, τμήμα της Γερμανίας του Ρήνου και ορισμένες περιοχές στη βόρεια Ιταλία. Έτσι, σύμφωνα και με το σχολικό βιβλίο, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η βόρεια Ιταλία, από κοινού με την Αγγλία και τις ΗΠΑ, αποτέλεσαν το βιομηχανικό πυρήνα του κόσμου.

ΘΕΜΑ Δ1

Η ανάπτυξη ενός ισχυρού κινήματος Εθνικής Αντίστασης στην κατεχόμενη Ελλάδα υπήρξε αποτέλεσμα της άρνησης του ελληνικού λαού να συμβιβαστεί με το καθεστώς της τριπλής εχθρικής κατοχής - Γερμανών, Ιταλών και Βούλγαρων - σε βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών του. Τα διδόμενα παραθέματα του Α. Ελεφάντη και στη συνέχεια του Γ. Μαργαρίτη, επιβεβαιώνουν τα παραπάνω στοιχεία του σχολικού βιβλίου. Στο πρώτο επισημαίνεται ότι ο όρος «αντίσταση» εξέφρασε σε όλες τις κατεχόμενες χώρες την πάλη κατά του ναζισμού παρά τα διαφορετικά κατά χώρα κίνητρα. Παρόλα αυτά η αντίσταση στον ελληνικό χώρο υπήρξε καινοφανές φαινόμενο, χωρίς ομοιότητες με προηγούμενες πολεμικές αναμετρήσεις. Σηματοδότησε μια πραγματική «ρήξη» με το παρελθόν, γι' αυτό και οδήγησε όχι μόνο σε σύγκρουση με τον κατακτητή αλλά και με την ντόπια πολιτικο-κοινωνική ιθύνουσα τάξη. Η συμμετοχή στην αντίσταση κατά των κατακτητών αναδεικνύει την πολιτική επιτυχία των δυνάμεων που υπερασπίστηκαν τη χώρα και το λαό τους.

Τις αρχικές μεμονωμένες πράξεις αντίστασης κατά του κατακτητή διαδέχθηκαν η σύσταση και η δράση ισχυρών μαζικών οργανώσεων, όπως ήταν, κατά σειρά σπουδαιότητας, το ΕΑΜ, ο ΕΔΕΣ, και η ΕΚΚΑ. Η πάλη αυτή, αναφέρει ο Α.

Ελεφάντης, είτε ένοπλη είτε πολιτική ονομάζεται αγώνας, «εθνικοαπελευθερωτικός», «αντάρτικο» και οι μαχητές της «αντάρτες», Εαμίτες, Ελασίτες, Εδεσίτες. Ωστόσο τονίζει ότι ο όρος «αντίσταση» για τα Ελληνικά δεδομένα εμφανίζεται μετά τα Δεκεμβριανά, οπότε οι πρώτοι αντάρτες και αγωνιστές αποκαλούνται «αντιστασιακοί», όπως του ονόμαζαν και σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Αριθμητικά ασθενέστερες υπήρξαν οι οργανώσεις των πόλεων, αόρατες στρατιές, οι οποίες, σε συνεργασία με το Συμμαχικό Στρατηγείο Μέσης Ανατολής, είχαν κυρίως επωμιστεί την ευθύνη για τη διενέργεια δολιοφθορών και κατασκοπείας. Πουθενά στην Ευρώπη η αντιστασιακή κίνηση δεν υπήρξε, αναλογικά με τον πληθυσμό της χώρας, τόσο καθολική και ο αριθμός των συνεργατών του κατακτητή τόσο περιορισμένος. Μόνο οι Έλληνες εξάλλου μεταξύ των κατακτημένων λαών κατόρθωσαν, αντιδρώντας μαζικά να μην συμμετάσχουν στην εκστρατεία κατά της Σοβιετικής Ένωσης. Το τίμημα όμως της αντίστασης αυτής ήταν βαρύ: εκτελέσεις, βασανισμοί, φυλακίσεις έπληξαν χιλιάδες αγωνιστές. Το τελευταίο παράθεμα της Δ. Σαμίου προσθέτει στα προγραφόμενα ότι στην ελληνική επικράτεια η αντίσταση ήταν έργο της νεολαίας και γυναικών, οι οποίοι με την παρουσία και την προσωπική τους δράση συνέβαλαν στην επιτυχία του απελευθερωτικού αγώνα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα.

Ανεξάρτητα όμως από την εμβέλεια και τη σπουδαιότητα του στρατιωτικού σκέλους της αντίστασης, ο Α. Ελεφάντης αναφέρει ότι η αντίσταση στέρησε από τις δυνάμεις του άξονα την κοινωνική επέκταση στην ενδοχώρα και τον υποχρέωσε να πολεμά μόνος εναντίον ολόκληρης της Ευρώπης και όλων των ευρωπαϊκών λαών.